

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

ȘERBAN, FLOAREA

**Am ars : între vis și realitate / Floarea Șerban. - Snagov :
Letras, 2019**

ISBN 978-606-8935-59-1

821.135.1

Întreaga responsabilitate pentru
conținutul acestei cărți aparține autorului.

Copyright 2019, Floarea Șerban.
Această carte este protejată de legea dreptului de autor.

Carte distribuită de www.piatadecarte.net

email: office@piatadecarte.com.ro

Comenzi la tel. 021 367 5228 // 0787 708 844

Pentru solicitări de publicare vă puteți adresa editurii, pe mail:

edituraletras@piatadecarte.com.ro

Editura Letras / www.lettras.ro

FLOAREA ȘERBAN

AM ARS

Între vis și realitate

LETRAS

Scrie. Publică.

„Dacă eu nu ard

Dacă tu nu arzi

Dacă noi nu ardem

Cum se va schimba bezna-n lumină?”

Nazim Hikmet

Nu-mi aduc aminte să-mi fi propus vreodată să țin un jurnal. N-am avut niciodată atâta liniște și atât timp. Și, să fiu sinceră, mi s-a părut și cam inutil. Iar acum, iată-mă încercând să reconstitui momente din viață, adunând fragmente de gând, de amintiri, de scrisori, de interviuri, de articole, în încercarea de a scrie. De ce oare?

Octavian Paler spunea că a învățat că scrisul, ca și vorbitul, poate alina durerile sufletești. Emil Cioran spunea că femeile nu scriu pentru că ele pot plânge oricând.

Bănuiesc că motivele pentru care scriu femeile sunt mult mai multe. Uneori mă întreb dacă au nevoie de anumite motive ca să scrie. Și dacă da, pentru ce aș putea dori eu să scriu? Eu, care n-am aspirat niciodată la statutul de scriitor. Sper cumva ca scrisul să aline ceva, cum spunea Paler, sau faptul că acum nu pot plânge

m-a determinat să scriu? Probabil câte puțin din fiecare, dar cu siguranță și ceva mai mult.

Respect pentru oameni și cărți

Scriu mai ales pentru că simt nevoia să clarific câteva aspecte ale existenței mele mediatizată într-un anumit moment, atât de activ și atât de nedrept... Sau, cel puțin să aplic în viața de zi cu zi un principiu străvechi din domeniul dreptului, pe cale de dispariție pe aceste meleaguri, „*audiatur et altera pars*”. *Să fie ascultată și cealaltă parte.*

*

Ceea ce e cuprins în aceste pagini nu este o autobiografie, deși are multe elemente din viața personală. Nu este o spovedanie, deși tot ce voi spune va fi sincer și adevărat. Nu este o încercare de conciliere cu viața deși eu și viața avem câteva lucruri de lămurit înainte de a ne despărți. Nu este o încercare de împăcare cu mine pentru că de când mă știu, am trăit în armonie cu mine însămi. Nu este o clarificare a relațiilor mele cu cei din jur, deși pot spune ca și Ortega y Gasset că „*nu mă pricep să trăiesc decât cu socotelile foarte clare*”.¹

Până aici e bine. Știu cam ce nu este. E un punct de plecare.

Trag linie și voi vedea.

*

Încerc să redau o mică parte din ceea ce am făcut, am gândit, am visat, am sperat și am adunat de-a lungul vieții. Aș vrea să împart și altora care poate simt și gândesc la fel, unele experiențe personale și profesionale prin care am trecut. Unele bune, altele

---

¹ José Ortega y Gasset, *Tema vremii noastre*, Editura Humanitas, București, 1997, pag. 25

rele. Poate ei vor reuși să ducă mai departe binele și, dacă e posibil, să evite răul. Știu, știu, au mai spus-o mulți alții înaintea mea. Nu poți învăța pe nimeni nimic în materie de viață. De altfel cred că, pe fond, nici nu mi-am propus asta. Mi-am propus să povestesc, în speranța că cineva care va citi, va reuși să facă mai mult decât am reușit eu. În rest, ca să fiu sinceră, așa cum sunt mereu, din păcate pentru mine, nici nu mai cred în adâncul sufletului că răul poate fi evitat. El există, conviețuiește cu noi, e instalat, pe alocuri, mult mai comod decât binele. Nu trebuie decât să privești în jur. Tot ce sper că ar putea face unii oameni, nu toți, ar fi să-l diminueze atât cât le stă în putere. Și le doresc să-l înfrunte mai pregătiți decât am fost eu. Eu, care până de curând nu mi-aș fi imaginat că există atâția oameni care nu numai că fac rău, dar se și bucură de „*facerea de rău*”. Îngrijorător pentru specia umană... Și mai îngrijorător decât această bucurie a unora pentru răul aproapelui, ar fi numărul mare de „*super-imbecili*” descriși într-un mod atât de interesant de reputatul profesor Carlo M. Cipolla. Pentru aceștia, bucuria de a face rău e probabil atât de mare încât „*nu doar că îi dezavantajează pe alții, dar se dezavantajează pe ei înșiși*”.² Conștient... sau nu. Fură, distrug, iar unii, ajunși deloc întâmplător în funcții importante în stat, cumpără „*indulgențe*” de la mai marii vremelnici ai zilei, vând pe mai nimic sau dau gratis tot ceea ce avem mai de preț sau ceea ce noi toți am acumulat cu multă trudă și mari sacrificii zeci de ani. Fără să realizeze sau să le pese că și ei sunt pe „*vasul*” care s-ar putea scufunda din vina lor.

*

Încerc să scriu, deși știu că e lumea plină de „*înțelepți*” care după ce s-au lovit de greutatea la care nu s-au așteptat, din naivitate, din lipsa de informații reale sau neluare în calcul a tuturor

---

² Carlo M. Cipolla, *Legile fundamentale ale imbecilității umane*, Editura Humanitas, București, 2014, pag. 46

variantelor de reacție a celor din jur, au considerat că e bine să-i prevină pe ceilalți, să nu mai greșescă. De parcă am învăța altfel decât din propriile greșeli, de parcă n-ar avea fiecare dreptul la propriile erori și la propriii pereți existențiali de care să se dea apoi cu capul. Vorba lui Kant, „Nu-mi dați sfaturi. Știu să greșesc și singur.”

Cine spunea că toată viața facem aceleași greșeli dar mereu așteptăm alte rezultate?

*

Cer iertare oricui citește aceste rânduri, pentru faptul că nu spun **tot** adevărul. Cu riscul de a părea nesinceră pe alocuri. Și nu pentru că n-aș vrea, dar mă gândesc că o parte din acest adevăr este banal și, prin aceasta, sigur e plictisitor. O altă parte a acestuia însă, e „acoperit” de norme legale care-mi interzic divulgarea. O perioadă. După ce va trece, căci totul trece, cel puțin documentele care nu vor putea fi distruse până atunci vor fi desecretizate și se va ști. Pentru că, așa cum spunea într-un mod optimist Racine, „Nu există secrete pe care timpul să nu le dezvăluie”. Am unele rețineri față de afirmația lui, așa că aș adăuga: fie și parțial.

*

În fond, cine sunt eu?

Dincolo de elementele din CV eu cred că sunt, pe lângă toate genele moștenite, puțin din toți oamenii pe care i-am întâlnit... puțin din toate cărțile pe care le-am citit... puțin din toate experiențele pe care le-am trăit...

*

Am văzut pentru prima dată în viața mea cum arată „la exterior” o ființă umană, cam pe la mijlocul secolului trecut, într-o iarnă în care a nins atât de mult, încât casele au fost acoperite

aproape în întregime de zăpadă. La vremea aceea, în sate, copiii se nășteau acasă, „sub stricta supraveghere” a unei moașe comunale. Pentru că eram destul de mică, m-a cântărit bunicul cu balanța și aveam numai 1.8 kilograme cu scutece cu tot, nu prea sperau să trăiesc așa că s-au grăbit să mă boteze, că nu era „creștinește” să mor nebotezată. Nașa a venit cu sania, a oprit în dreptul tunelului pe care tata îl săpase prin zăpadă, m-a preluat și m-a dus la biserică. Dascălul a scos apa pentru botez din fântâna de la poarta bisericii, a pus-o în cristelniță, dar până când preotul a spus o parte din slujbă, până m-a dezbrăcat nașa, apa a prins o ușoară pojghiță de gheață. Preotul Pantelimon, refugiat cu câțiva ani în urmă din Basarabia, a spart-o făcând semnul crucii după care m-a scufundat de trei ori, conform ritualului ortodox. Se pare că am reacționat prin semne și ceva sunete de revoltă, dar până m-am dezmeticit, purtam deja un prenume care nu mi-a plăcut niciodată, eram înfășată, legată fedeleș și învelită de nașa cu o mișoasă în care n-ai fi tremurat nici la Polul Nord.

Pare greu de crezut în zilele noastre, dar atunci așa s-a întâmplat.

*

Primii ani de viață i-am petrecut la bunicii materni. Cine a crescut la țară în acele vremuri știe ce înseamnă libertatea și farmecul acelei copilării, în care întregul sat era locul tău de joacă, în care puteai zburda pe oriunde fără teama de a se întâmpla ceva rău pentru că toți sătenii erau un fel de familie extinsă.

Știu că au mai spus-o și alții, că poate fi comună afirmația, dar e adevărată și în cazul meu: am avut o copilărie de basm și doi bunici care păreau coborâți din paginile cărților de povești.

Bunicul era un om calm, bun și înțelept. Obișnuia să ne povestească întâmplări din războiul la care participase și în care își

pierduse un frate, întâmplări din care noi, copiii și nepoții lui, am învățat despre onoare, prietenie, camaraderie, curaj, datorie, patriotism, demnitate, frică, lașitate, trădare...

Vara, ca să ne plimbăm cu căruța, eu și Florea, vărul meu mai mic, mergeam uneori cu el la câmp unde tăia iarbă pentru animale și veneam de multe ori seara târziu, când apăreau stelele. Bunicul ne arăta Carul Mare, Carul Mic, Calea Laptelui, Cloșca cu pui, Rarița și ne spunea câte o poveste știută sau inventată pentru fiecare din ele. Noi, stăteam culcați cu fața în sus pe fânul din căruța cu mers legănat, urmăream puzderia de stele și ne minunam de unde știe bunicul atât de multe despre fiecare dintre ele. Ne întrebam uneori dacă le știe pe toate.

Și mirosea a iarbă proaspăt cosită...

Bunica era blândă, sensibilă, bună, sinceritatea și corectitudinea întruchipate. Ea ne învăța rugăciuni. Constanța, sora mamei, mi-a reamintit relativ recent o rugăciune pe care o știa și ea din copilărie și pe care am învățat-o și eu tot în copilărie, dar pe care n-am mai auzit-o de atunci și o uitasem.³ Tot bunica ne învăța și poezii. Nu le știa mereu autorii, nu le mai știa titlul, dar știa versurile, învățate la școală, în perioada de după primul război mondial. Mai târziu, când am mers și eu la școală, am identificat unii autori, unele titluri.... Erau marcate de experiențele sociale mai mult sau mai puțin recente acelei perioade: „*Rugămintea din urmă*”, „*Trei, Doamne, și toți trei*”, „*Noi vrem pământ*” și multe altele pe care le-am descoperit mai recent fiindcă pentru o vreme, n-au apărut în programele de învățământ, așa că nu le-am găsit în manualele mele. Nu erau „de actualitate”.

³ „*Toți cu inima curată/Ție Doamne-ți mulțumim/Tu cu darul tău Prea Sfinte/Ne-ajută oameni buni să fim/De greșeli să ne ferim/Țara noastră s-o iubim!*”

Am învățat din frumusețea poeziilor, din poveștile inventate pentru noi și spuse în serile lungi de iarnă, din pildele povestite de bunici din moși-strămoși.

Bunica era și o gospodină cum nu prea mai sunt în zilele noastre. Casa era de o curățenie desăvârșită, iar la gătit n-o întrecea nimeni. La toate botezurile și nunțile familiei, prietenilor sau vecinilor, bunica era „bucătarul șef”. Uneori se revolta, bineînțeles în glumă, că în loc să joace ca toată lumea, ea trebuie mereu să muncească. Dar atunci când avea timp, știa să joace foarte frumos.

Pentru că era slăbuță și delicată de când se știa, pentru că nu era genul de femeie care să ia plugul de jos și să-l arunce în căruță, străbunicul o trimisese la București, la o școală de croitorie să învețe o meserie care să-i permită să-și câștige existența, fără un efort fizic deosebit. Lucra frumos, cu răbdare, cu migală dar și cu talent. Și uneori, în timp ce lucra, ne povestea despre farmecul unui București de altădată în care își petrecuse o parte din tinerețe.

Îmi stăruie în amintire mireasma florilor plantate de ea în toată curtea, mirosul casei proaspăt văruită în fiecare primăvară, parfumul gutuilor puse toamna pe dulap sau pe sobă, „balsamul” rufelor înghețate bocnă iarna, care miroseau „a curat”, miros greu de definit, pe care nici un detergent în ziua de azi nu-l poate imita. Iar aroma cozonacilor și cornulețelor făcute de ea mai ales de sărbători îmi provoacă și acum „halucinații olfactive”.

Cel mai mult și mai mult îmi e dor de ei. Și de noi toți adunați în jurul lor, într-o cameră mică, dar încăpătoare ca sufletul lor.

Satul și casa bunicilor în care mi-am petrecut copilăria și o mare parte din adolescență, împreună cu cea mai minunată familie, a însemnat și va însemna pentru mine întotdeauna „ACASĂ”, deși trăiesc în București de când aveam șapte ani.

Acolo mă voi întoarce, printre toți cei dragi, care mi-au fost constant alături. Acolo va fi pentru mine „stația finală”.

Respect pentru oameni și cărți

*

Nu știu și nu pot să scriu despre mama. Deși e ființa pe care am iubit-o cel mai mult în această lume și care m-a iubit cel mai mult. Cred că nu s-au inventat cuvintele necesare pentru a vorbi despre ea și despre ce a reprezentat în viața mea.

Pot spune doar că am avut cea mai minunată mamă din lume, care, într-o bună zi „a plecat”. Fără să se plângă nicio clipă, pe neașteptate, fără să fie bolnavă nicio zi, fără să apucăm să ne luăm rămas bun.

Și avea numai 62 de ani.

Un diagnostic nenorocit.

Cu trei zile înainte de Paști. Cum să mai fie aceasta o sărbătoare pentru mine? Cum să nu mă cert cu Dumnezeu? Cu cine altcineva aș putea să mă cert? Pe cine să dau vina?

După ce numai ea știa cât e de greu să crești singură un copil, când venise timpul să se odihnească, să se bucure de tot ce a făcut în viață, a plecat, lăsându-mă într-o lume parcă pustie. Din ce în ce mai pustie...

Au trecut atâția ani dar nu cred că a trecut o singură zi în care să nu mă gândesc cel puțin o dată la ea. Cine a zis că timpul „vindecă”, trebuia să vorbească doar în nume propriu. Nu, eu cred că timpul nu „vindecă” nimic. Doar că începi să te obișnuiești cu ideea. Să conștientizezi prezența... absenței. Dar de la a conștientiza până la a accepta e o cale foarte lungă.

Fără ea, nu m-am mai putut bucura niciodată pe deplin de nicio realizare. Am obținut aproape tot ce mi-am dorit, dar mi-a

dispărut ceva din bucurie. Eram obișnuită ca ea să se bucure întotdeauna mai mult decât mine. Și parcă întotdeauna îmi pica mai bine și mă bucuram mai mult pentru bucuria pe care i-o făceam ei decât pentru succesul în sine, care mi se părea firesc, pentru că venea după o muncă de multe ori asiduă.

Acum mă gândesc uneori, evident în mod absurd, că aș da orice pentru a bea o cafea cu mama. O jumătate de oră. Să discutăm ca pe vremuri, despre tot și despre toate, s-o aud glumind, s-o aud râzând așa cum râdea de obicei. Cu toată ființa.

O jumătate de oră. N-aș cere mai mult.

Dacă am un mare regret în viața mea, poate cel mai mare, care mă urmărește constant, e că nu i-am spus niciodată mamei clar și explicit cât de mult o iubesc. Credeam mereu că știe, că simte.

Poate că de la o anumită vârstă, rugăciunile n-ar trebui să mai înceapă cu formula „te rog dă-mi, Doamne” ci „te rog Doamne, nu-mi lua”. Bunici, părinți, prieteni... Tinerețe, iubire, sănătate...

*

Zi de Florii, pe când cred că aveam în jur de cinci-șase ani...

Orice mare sărbătoare religioasă începea obligatoriu cu împărțășania. Deci bunica m-a spălat, m-a îmbrăcat numai cu lucruri noi, după obicei, și m-a atenționat: „Ai grijă, să nu bei apă, să nu mănânci ceva, să nu te murdărești, că merg în casă să mă îmbrac și eu”. Nu înțelegeam de ce nu e voie să bei nici măcar apă, așa că o întreb pe măița, care, grăbită pentru că mai avea încă atâtea treburi de rezolvat, îmi spune că mi-a mai spus, dar că o să-mi povestească altă dată, că așa trebuie și, ca argument suprem ca să scape de întrebările mele insistente, mi-a spus că dacă mănânci, te cunoaște „tata popa”, nu te mai împărțășește, te faci de rușine și alte câteva lucruri pe care nu mi le amintesc. Ce-mi amintesc e că m-a

nelămurit afirmația că preotul „te cunoaște” dacă nu respecti regula de a nu mânca înainte de împărtășanie. Cum adică să te „cunoască”? De unde ar putea ști el că ai mâncat ceva? Cum n-am prea crezut, singura cale era să mă conving.

Pe vremea aceea bunicii mei aveau două bivolițe și, de seara de când mulgeau bivolițele, până dimineața, laptele „prindea” un strat de smântână de doi-trei centimetri. Grăbită să nu mă prindă bunica asupra faptului, am băgat degetul în smântână, am înghițit atâta smântână câtă luasem pe deget, m-am șters bine și la gură și pe deget și am plecat curioasă să văd dacă preotul își va da seama. Dacă la început săream când într-un picior, când în altul, iar sentimentul care mă domina, era de curiozitate, pe măsură ce mă apropiam de biserică, a început să-și facă loc teama. Dacă măița avea dreptate? În fond ea nu ne păcălea niciodată. Spre deosebire de bunicul, care se ținea de șotii, care glumea cu noi, ea spunea lucrurilor mereu pe nume, iar dacă spunea ceva, puteai să te îndoiești de orice pe lume, mai puțin de adevărul spuselor sale. Dar cum să știe preotul că am mâncat? Ba, mai mult, și de dulce, dublând parcă păcatul. Mai bine aș fi băut doar apă.

Așa că, tot gândindu-mă la asta, nu mă mai trăgea inima să merg la biserică și, dacă n-ar fi fost prea târziu, aș fi renunțat bucuroasă la neinspirata mea „experiență”. Spre nemulțumirea bunicii pasul mi-a devenit mai încet și aș fi făcut orice să nu mai merg deloc. Maică Precistă, ce scuză să inventez? Cum să scap? Dar n-am avut scăpare. Bunica m-a luat de mână și nu mi-a mai dat drumul până când am ajuns în fața altarului. Cred că erau la biserică toți copiii din sat. Cu mame, bunici, frați, surori... Iar eu mă gândeam deja cum va reacționa preotul când va constata ce monstruoasă de gest comisesem. Oare mă va arăta cu degetul ca să rădă toți copiii de mine? Mă va pedepsi? Mă va certa? Cum voi trece peste asemenea rușine? Îmi venea să-i mărturisesc bunicii, numai să ieșim și să plecăm acasă. Dar, de ce n-am făcut-o de la

început? Așteptam din moment în moment să se producă dezastrul. Probabil preotul va fi supărat pe mine, bunica va fi necăjită că am făcut-o de rușine, toți copiii se vor distra pe seama mea... În paranteză fie spus cred că de atunci datează teama mea de a fi ridicolă, teamă care m-a urmărit toată viața.

Când preotul Pantelimon, același care mă botezase, m-a întrebat cum mă cheamă, cred că am simțit că leșin. Cu un efort inimaginabil, mi-am spus numele, el mi-a zâmbit blând, m-a împărtășit și am plecat.

Aha!!! Va să zică nu e adevărat. Exact cum am bănuț eu!

Și așa a început, fără să realizez și fără să anticipez, „necredința” mea. N-am vrut decât să aflu dacă preotul își dă seama, sau nu, dacă am mâncat. Dar totuși am mințit iar asta nu se purta în familie. Ufff... Nu știussem până atunci cât de greu e să minți, ce consecințe apăsătoare pot fi antrenate, câte riscuri implică și câte emoții poți avea din teama de a nu se afla. Și în sinea mea, îmi era și rușine că am mințit și tot nu scăpasem de o oarecare teamă. Începusem să mă îndoiesc că experiența mea a fost edificatoare și mă întrebam: dacă preotul și-ar fi dat totuși seama? Ce aș fi făcut?

Cât am mai stat la bunici m-a dus măița de fiecare sârbătoare la biserică, n-am mai încălcat niciodată regulile împărtășaniei, dar a fost un ritual lipsit de taina și sfințenia pe care s-ar fi cuvenit să le aibă.

Apoi lucrurile s-au complicat, la experiența personală s-a adăugat educația școlară care în acea perioadă era în război declarat cu religia, așa că a fost mai simplu, mai ușor și mai comod să nu cred.

Mult mai târziu, pe la vreo 30 de ani, crezând că fapta e „prescrisă”, i-am mărturisit bunicii, despre experiența cu smântâna.